

Denne artikel er den anden i en række om forskellige brugerorganisationers arbejde med brugerindflydelse. Artiklen er blevet til på baggrund af et interview med repræsentanter fra SAND. Artiklen handler om SAND's arbejde med brugerindflydelse i forhold til at organisere hjemløse, oprette beboerråd på boformer for hjemløse og om arbejdet med at forbedre vilkårene for de hjemløse ved at påvirke den politiske dagsorden.

SAND står for Sammenslutningen af nærudvalg i Danmark. SAND er de hjemløses landsorganisation, og består af nuværende og tidligere hjemløse. SAND arbejder med brugerorganisering på hjemløseområdet. SAND er en upolitisk forening. Der er ingen medlemsregistrering i SAND. Alle hjemløse og tidligere hjemløse betragtes som medlemmer.

”Vi arbejder for at overflødiggøre os selv”

De hjemløse skal sikres gode livsvilkår og muligheden for at blive hørt. SAND arbejder med brugerorganisering af hjemløse, en måde at give de hjemløse et talerør og mulighed for selv at få indflydelse på eget liv.

Af Maria Trangbæk Ahrensburg og Jesper Henriksen, Socialt Udviklingscenter SUS

Hvor har SAND indflydelse?

Et konkret eksempel er Klyngehusene for hjemløse i Århus. Der sagde SAND-udvalget i Århus, at boligerne ikke var gode nok. Derfor blev boligerne evalueret, de hjemløse blev taget med på råd og SAND var med i processen. SAND-udvalget påpegede, at der burde være to værelser i boligerne og det blev diskuteret, hvordan skæve huse skal være i

fremtiden. Politikerne var i dette forløb opmærksomme på SAND's udtalelser.

Ud over en politisk påvirkning, arbejder SAND på at påvirke den folkelige opinion ved at være synlig – det er Brugernes Bazar et eksempel på. På Brugernes Bazar fortæller SAND, at hjemløse kan være helt almindelige mennesker.

Helt overordnet arbejder SAND for at forhindre hjemløshed og at minimere eller udrydde de negative konsekvenser ved hjemløshed. På denne måde består SAND's arbejde i at pege på ting, der skal ændres og udvikles – men det er ikke SAND's opgave at gennemføre ændringerne.

Nuværende og tidligere hjemløse

Alle hjemløse i Danmark er medlem af SAND, *"det er bare ikke alle, der er klar over det"* fortæller Ole Svendsen fra SAND-udvalget i København. Medlemmerne består af nuværende og tidligere hjemløse.

Det er de tidligere hjemløse, der bærer organisationen SAND, mens de nuværende hjemløse er med i kortere eller længere periode. Ask Svejstrup – Landssekretær i SAND - siger: *"Vi skal hele tiden vide, hvad der rør sig. Hvis vi ikke kommer på boformerne, ved vi ikke, hvad der er godt eller dårligt ved at bo på en boform. Så ved vi ikke, hvordan det er at være hjemløs i dag. Så arbejder vi måske i forkerte retninger"*. For at SAND kan arbejde for brugerindflydelse, skal de hjemløse pege på, hvad der rør sig i deres hverdag og de skal fortælle, hvordan de gerne vil leve deres liv.

Ole Svendsen fra SAND København fortæller, at mange tidligere hjemløse har boet på boformer i mange år. Nogle af de tidligere hjemløse benægter eller fortrænger, at de har været hjemløse. Der kan derfor gå tid, før de henvender sig til SAND. Men man behøver man ikke at bo på en boform for at henvende sig til SAND – en del medlemmer bor i dag i egen bolig. I forhold til denne gruppe siger Ole Svendsen, at SAND skal følge op på dem, for selvom de har egen bolig nu, er der nogle af dem, der vender tilbage til de gamle miljøer.

For at de nuværende hjemløse henvender sig til SAND, fortæller Ask Svejstrup, at det er vigtigt, at de bliver mødt med åbenhed, og at de får plads til at ytre sig. Det er en værdi, der skal hævdes - de hjemløse skal være med til det, de vil. De hjemløse skal have følelsen af, at der er plads til dem, også når de kommer med

nye ideer, men ikke får dem ført ud i livet, fordi de ikke magter det alligevel.

Hvad er brugerindflydelse?

For SAND handler brugerindflydelse om mange ting og arbejdet med brugerindflydelse udfoldes på flere niveauer. Brugerindflydelse betyder, at man er med til at tage beslutninger. Det kan også handle om at sætte fokus på, at noget kan være anderledes, og så kan andre ændre forholdene.

Indflydelse gennem beboerråd

SAND arbejder med brugerindflydelse ved at organisere de hjemløse i foreningen. På den måde får de hjemløse et fælles talerør. SAND har således haft indflydelse på, at de hjemløse i dag har flere rettigheder på boformerne. Endvidere handler brugerindflydelse om at arbejde for, at hjemløse på § 110-boformer (tidligere § 94) får indflydelse på botilbuddet, for eksempel ved at etablere beboerråd. Beboerrådene er med til at organisere de hjemløse. Her får de et forum, hvor de kan mødes og i fællesskab være med til at præge hverdagen på boformerne. Ask Svejstrup fortæller, at beboerrådene betyder, at beboerne bedre kan tale med personalet om, hvordan de gerne vil have, at hverdagen udformer sig. Han fortæller også, at personalet mange steder lytter og arbejder på at efterleve ønskerne.

SAND's erfaring er, at beboerrådene er gode til at give de hjemløse på en boform et fælles fodslag. Men hvis beboerrådene skal bestå, så skal personalet på boformerne støtte beboerne. Uden støtte fra personalet går beboerrådene ofte i opløsning efter et stykke tid. SAND oplever, at det kun er i situationer, hvor der er konkrete konflikter mellem beboere og personale, at beboerne selv formår at holde sammen på beboerrådene.

Mange boformer støtter op om SAND's arbejde, men andre er mere tilbageholdende. På nogle boformer er personalet ikke interesseret i, at der bliver etableret beboerråd. Hvis personalet er imod ideen om et beboerråd, er det også svært, at få beboerne i gang. På de steder vil SAND gerne ud og støtte beboerne i at etablere rådene og få talt med personalet og forstanderne om det.

Beboerråd er en måde at give hjemløse mere brugerindflydelse på et kollektivt niveau. For at understøtte at dette lykkes afholder SAND tillidsmandskurser for repræsentanter for de enkelte beboerråd. Her lærer deltagerne blandt andet at være repræsentanter for andre – et vigtigt element i at få et beboerråd til at fungere. SAND's repræsentanter understreger, at individuelle ønsker kan ikke være det bærende i beboerrådsarbejdet.

De hjemløse skal være i centrum

SAND er en del af en bevægelse mod større inddragelse af de hjemløse. Dette kan blandt andet ske ved at få indflydelse på politikere. Ole Svendsen mener, at de enkelte beboerråd kan have svært ved at få politikerne i tale, og at dette er en opgave for SAND: *"Beboerne er dem, vi støtter. Beboerrådene det er bunden. De kan ikke påvirke politikerne, men det kan vi"*.

SAND arbejder for, at beboerne skal være i centrum. Ask Svejstrup siger, at: *"Noget af det, vi gør, rykker ved nogle ting..."* Hermed siger Ask, at SAND for eksempel er med til at ændre en lov, så der kommer bedre vilkår for hjemløse. Videre siger Ask Svejstrup: *"Vi sår nogle frø rundt omkring. Vi har kun direkte indflydelse på det organisatoriske, men ved siden af det, sår vi nogle frø"*.

Ask Svejstrup mener således, at det er de hjemløse, der skal fortælle om deres erfa-

ringer og ønsker til fremtiden. Dernæst er det en del af SAND's arbejde, at hjælpe med at få ønsker og tiltag realiseret.

Indflydelse gennem synlighed

I SAND arbejdes der også med at synliggøre hjemløse og de hjemløses forhold. SAND er med i idéfasen i udviklingen af en række arrangementer så som 'Tour de udsat' og 'Hjemløse fodbold'. På grund af få økonomiske midler, er SAND ikke med til at udføre store tiltag, men er ofte med i idéfasen og giver kritik på større projekter og arrangementer.

At være synlig er ikke uden konflikter. I SAND's bestyrelse er det blevet diskuteret, hvor meget man skal udstille sig som hjemløs. Ask fortæller: *Vi har talt om i bestyrelsen, at hvis der skal være et andet billede af hjemløse, må vi vise os. Nogle i bestyrelsen sagde nej, de siger, at det vil de hjemløse ikke, og at der er for meget fokus på hjemløse. Der er en balance mellem at promovere os selv og samtidig ikke at prostituere os.*

Organisationen SAND

i 2001 blev SAND en landsorganisation, som nu har en fælles styring. SAND er en slags fagforening for hjemløse. Men som Ole Svendsen siger: *"Vi tager os ikke af enkeltsager. Vi har ikke en socialrådgiverfunktion, men en daglig kontakt til de hjemløse"*. Ask Svejstrup supplerer: *"Vi opsamlar, hvad der er af sager på hjemløseområdet. Vi finder ud af, hvad der er de fælles problemer, og så arbejder vi med at se på, hvordan systemet kan ændres, så de hjemløses rettigheder bliver varetaget. De hjemløse ringer også til os og beder om hjælp og rådgivning, det kan for eksempel være i situationer, hvor de er ved at blive smidt ud af en boform"*. Ask Svejstrup fortæller, at der er et stigende antal hjemløse, der henvender sig til SAND fra boformerne. De henvender sig for eksempel med juridiske spørgs-

mål. Som hjemløs er det ofte meget konkrete situationer, de søger støtte til at håndtere.

SAND er organiseret ved en række SAND-udvalg (tidligere nærudvalg) fordelt over hele landet. I alle SAND-udvalgene er der etableret en bestyrelse, og hvert år er der valg til ny bestyrelse. Når der er bestyrelsesvalg bliver folk i lokalområdet inviteret, men det kan være svært, for de har ikke altid overskud til at komme. Så at organisere hjemløse er ikke altid let. Alle kan deltage i bestyrelsesmøderne, og indkaldelsen til møderne foregår via boformerne. Ole Svendsen fortæller, at SAND prøver at involvere dem, der kommer til bestyrelsesmøderne, for at få dem til at fortælle om SAND på de boformer, de kommer fra. På den måde bliver andre hjemløse informeret om SAND's eksistens, og om hvad SAND kan tilbyde de hjemløse.

Før Kommunalreformen havde SAND otte SAND-udvalg i de 14 amter. Men SAND har også fulgt udviklingen og tilpasser sig den nye struktur. Som udgangspunkt består de gamle SAND-udvalg, og de kan lave alliancer i regionerne, så udvalgene kan tale sammen. Ask Svejstrup forestiller sig, at der på længere sigt bliver et SAND-udvalg i de kommuner, hvor der er boformer – for SAND hæfter sig op på boformerne. SAND's vedtægter gør det muligt, at der kan være et udvalg per kommune, og flere per region.

I SAND arbejdes der med at beslutninger træffes på baggrund af en bred repræsentation fra alle SAND-udvalgene, så der er bred opbakning. Håbet er, at medlemmer fra alle udvalgene sidder med i bestyrelsen. På den måde ved alle SAND-udvalg, hvad der sker. Ask Svejstrup siger: *"Vi opfordrer dem til at sidde med i bestyrelsen. Det kan være*

uden stemmeret - men så er de orienteret".

Der er dog nogle problemer med den måde, SAND er organiseret på i dag, for det er besværligt at overholde reglerne, der følger med en forening. Ask Svejstrup fortæller: *"Der er regnskab, referater, mødeindkaldelse og så videre og det bliver folk trætte af. Det er et dilemma, vi må forholde os til. Hvis vi skal have indflydelse, skal vi være en organisation"*.

I arbejdet med brugerindflydelse samarbejder SAND med andre brugerforeninger. Der er således både kontakt til Landsforeningen af nuværende og tidligere Psykiatribrugere (LAP) og Sammenlutningen af Værestedsbrugere i Danmark (SVID).